

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ф.н. Димитър Веселинов Димитров,
Факултет по класически и нови филологии,
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

За дисертационен труд на тема:

**СИСТЕМАТА НА ЛИЧНИТЕ ИМЕНА С ЛАТИНСКИ КОРЕН В
СЛАВЯНСКИТЕ ЕЗИЦИ (БЕЛОРУСКИ, БЪЛГАРСКИ, ПОЛСКИ,
РУСКИ, СЛОВАШКИ, СЛОВЕНСКИ, СРЪБСКИ, УКРАИНСКИ,
ХЪРВАТСКИ И ЧЕШКИ)**

За присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в област
на висше образование 2. *Хуманитарни науки*; Професионално
направление 2. 1. *Филология*, докторска програма по *Общо и сравнително
езикознание*

Докторант: Гергана Атанасова Петкова

Научен консултант: проф. д-р Иван Чобанов

Данни за докторанта

Докторантката Гергана Атанасова Петкова е родена на 20. 09. 1982 г. в
гр. Карлово. През 2005 г. завършва специалност „Български език и английски
език“ в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, а в периода
2005-2007 г. продължава образованието си в магистърска програма „Антична
култура и литература (Класическа филология)“ в Софийски университет „Св.
Климент Охридски“.

Професионалният ѝ път започва през 2005 г. като учител по английски
език в СОУ „Христо Проданов“, гр. Карлово. Три години по-късно печели
конкурс за асистент по латински език в Пловдивски университет „Паисий
Хилендарски“, Филологически факултет, катедра „Общо езикознание и

история на българския език“ и работи на тази позиция до началото на 2015 г., когато след успешно положен конкурс, е назначена като преподавател по медицински латински и терминология в Медицински университет – Пловдив, Департамент по езиково и специализирано обучение, секция „Чужди езици“.

Общият брой на научните ѝ публикации е 57, от които 32 са по темата на разработвания дисертационен труд. Участвала е в 9 национални и 31 международни научни форуми, конференции и кръгли маси.

Гергана Атанасова Петкова е докторант на свободна подготовка към Българска академия на науките, Институт за български език „проф. д-р Любомир Андрейчин“, секция „Приложна ономастика“, с консултант проф. д-р Иван Чобанов от Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“.

Данни за дисертацията

Темата на дисертационния труд е актуална и дисертабилна. Изследването е задълбочено и показва познаване на основните публикации в тази област. Има теоретико-приложен характер.

Дисертацията е с обем 383 страници, от които 344 страници са основния текст на разработвания проблем. Състои се от увод, шест глави, заключение, библиография и приложение. Библиографията е съставена от общо 136 заглавия и 15 интернет сайта. Приложението е 28 страници и е разделено на *Приложение 1: Списък на транслитерираниите еквиваленти (Мъжки и женски римски митологични имена; Римски преномени; Женски латински имена, образувани от римски преномени; Римски родови имена; Женски латински имена, образувани от римско родово име; Римски когномени; Женски латински имена, образувани от римски когномени; Мъжки неолатински имена; Женски неолатински имена)* и *Приложение 2: Имена на светци и светици патрони.*

Обект на дисертацията са личните мъжки и женски лични имена с латински корен, част от българската, руската, украинската, белоруската, сръбската, чешката, полската, словенската, словашката и хърватската лично-именна система, етимологичното им изследване, когато е възможно, принципите при образуването на славянските антропоними от изходното латинско име, екстралингвистичната информация относно включването им в официалните канонични списъци от Католическата църква, от Православната или и от двете. Моделираните антропоними са общо 8195 (1962 *латински* (1059 мъжки и 903 женски), 501 *български* (223 мъжки и 278 женски), 607 *сръбски* (271 мъжки и 336 женски), 1409 *руски* (873 мъжки и 536 женски), 802 *украински* (480 мъжки и 322 женски), 194 *белоруски* (113 мъжки и 81 женски), 468 *полски* (220 мъжки и 248 женски), 313 *чешки* (156 мъжки и 157 женски), 416 *словенски* (182 мъжки и 234 женски), 415 *словашки* (224 мъжки и 191 женски) и 1108 *хърватски* (500 мъжки и 608 женски)), като имената са ексцерпирани от специализирани речници по антропонимия, латински речници и интернет сайтове.

Териториалният обхват включва всички славянски държави, чиито антопонимни системи са включени като основен обект на изследването.

Горно- и долнолужишката антропонимна система не са част от дисертационния труд по обективни причини: езици, които не са част от групата на славянските, са оказали силно влияние върху състава на именната система на горно- и долнолужишки, отдалечавайки я твърде много от принципите за словообразуване, валидни за системите на езиците, включени в настоящото изследване.

Проследява се съвременното състояние на тези именни системи в синхронен план и времеви обхват с XX и XXI век. Елементи на диахронност могат да се наблюдават само в етимологичното проучване на ексцерпираните антропоними. С цел постигане на точност, изследването се придържа

стриктно към етимологичните тълкувания, открити в използваните източници.

Целта на изследването е да се направи пълен списък на славянските лични имена с латински корен в състава си и да се представи информация за канонизацията на светците и светиците от Православната, Католическата или от двете църкви. За целта докторантката използва методите на ексцерпция от различни речници, справочници и класификация по етимологичен принцип, ономастичен, словообразователен и структурен анализ в културологичен, исторически и географски аспект.

В *първа глава* се разглежда личното име в системата на собствените имена и личните имена с латински корен, също има обзор на изследванията по въпроса за антропонимите в страните, чиито имена се изследват. Във *втора глава* е направена класификация на латинските лични имена според възникването им. Изброени са митологичните имена и е разяснена системата на наименованията от времето на етруските, създаването на Рим и различните исторически периоди. В диахронен план са представени изчерпателни списъци на срещаните лични и родови имена, както и на прякорите. *Трета глава* описва навлизането на латинските лични имена сред славянските народи след покръстването им и канонизирането на светците според Православната и Католическата църква. В *четвърта глава* са представени римски митологични имена и еквивалентите им в славянските езици, и са разгледани деривационните модели. В *пета глава* са изброени собствените, родовите имена и личните и родови прякори, и еквивалентите им, в *шеста глава* – неолатинските лични имена и еквивалентите им в славянските езици. Антропонимите, включени в пета и шеста глава, са Те са класифицирани според принципите, възприети в настоящото изследване: *с оглед на тяхната деривация, на производяща форма на славянското лично име и на канонизацията им.*

В последната част на всяка една от шестте глави са представени

подробни **изводи** от направените анализи, които са обобщени и изложени в заключението на дисертационния труд.

Основните изводи са, че най-голям е броят на неолатинските лични имена (578 мъжки и 542 женски), а най-малък брой изходни латински имена, включени в настоящото изследване, са римските агномени (9 антропонима).

Информацията относно различните класификации на славянските лични имена с латински корен е подробно и разбираемо представена в табличен вид, като мъжките антропоними са представени отделно от женските.

Като приноси моменти авторката отбелязва:

- Проведено е изследване на славянските лични имена с латински корен, мъжки и женски, каквото не е било предприемано до момента; *за първи път се прави съпоставителен анализ на всичките славянски антропонимни системи* (без горно- и долнолужишката);
- Съставен е *максимално изчерпателен списък* на изследваните антропоними чрез лексикографска ексцерпция на специализирани ономастични речници, налични за отделните славянски именни системи, и обобщаване на извлечената информация;
- Извършен е *подробен етимологичен анализ* на изходните латински имена, което е изключително трудна изследователска задача поради принадлежността им към най-стария пласт антропоними не само в Европа, но в световен мащаб;
- Посочена е *значимостта на избора на дадено име за канонично* – то става с по-висока фреквентност на употреба за дълъг темпорален отрязък, асимилира се лесно в чужда антропонимна система и служи като база за образуване на много нови лични имена;
- Проследено е *влиянето на религията*, в частност на християнството, при оформянето на съвременния облик на разглежданите антропонимни системи;

- Проследено е *плавното изменение на системата на латинските имена* – от езическа към основна за католицизма;

- Всички направени наблюдения са обобщени и представени чрез *подробни статистически анализи*;

- Екскерпираните *славянски антропоними са разгледани в съпоставителен план* и ясно могат да се открият приликите и разликите между представителите на отделните именни ситеми; видно е влиянието на лингвистични и екстралингвистични фактори при формирането на съвременния им облик;

- Текстът е *приложим е във всички области на ономастиката*, защото екскерпираните антропоними се употребяват и като зооними, топоними и пр.;

- Представената официална ортография на славянските имена е *полезна за справочна информация* с цел правилното им изписване в текстове от различните стилове;

- Текстът е *полезен за широк кръг от читатели* – неспециалисти и специалисти в различните области на хуманитаристиката;

Както самата авторка подчертава подобно изследване не е осъществено до настоящия момент, което го прави изключително ценно както за лингвисти с научни интереси в областта на ономастиката, и по-специално на антропонимията, така и за езиковеди-слависти, защото събраният корпус от лични имена е представен във вид, удобен за направата на различни съпоставки между личните имена, част от разгледаните десет антропонимни системи. Подобни паралели могат да бъдат направени и между славянска и неславянска личноименна система.

Поради тази причина препоръчвам големият по обем корпус от славянски лични имена с латински корен, които са основен обект на проучване в настоящия дисертационен труд, да бъде структуриран и представен под формата на антропонимен речник, а базисните места от

теоретичната част, изводите, статистическите данни, приносните моменти да бъдат поместени в уводната му част.

Препоръчвам да се дадат и източниците за ексцерпция за имената, включени в *Приложение 1: Списък на транслитерираниите еквиваленти (Мъжки и женски римски митологични имена; Римски преномени; Женски латински имена, образувани от римски преномени; Римски родови имена; Женски латински имена, образувани от римско родово име; Римски когномени; Женски латински имена, образувани от римски когномени; Мъжки неолатински имена; Женски неолатински имена)*, тъй като тази част от дисертационни труд може да послужи като справочник за специалисти в областта на литературата, историята, археологията, журналистиката и пр. за проверка на точната ортография при транслитерирането на латински имена в славянските езици.

Мнението ми е, че представеният дисертационен труд притежава всички необходими качества и препоръчвам на уважаемата колегия и Научното жури да присъди на Гергана Петкова образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. *Хуманитарни науки*; професионално направление 2. 1. *Филология*, докторска програма по *Общо и сравнително езикознание*.

София, 30.05.2016 г.

проф. дфн Димитър Веселинов